

FYSA241 STATISTINEN FYSIIKKA OSA A
Tentti pe 29.04.2011

1. Mooli ideaalikaasua käy kvasistaattisesti läpi seuraavan suljetun kierron

- (1) $P_1, V_1 \rightarrow P_2, V_2; T = \text{vakio} = T_1$
 (2) $P_2, V_2 \rightarrow P_3, V_3, S = \text{vakio} = S_1 \quad (T_1 \rightarrow T_2)$
 (3) $P_3, V_3 \rightarrow P_4, V_4, T = \text{vakio} = T_2$
 (4) $P_4, V_4 \rightarrow P_1, V_1; S = \text{vakio} = S_2 \quad (T_2 \rightarrow T_1)$.

Mikä on kaasun kierron aikana tekemä työ annettujen V - ja T -muuttujien avulla lausuttuna?

2. Laske järjestelmän ja sen ympäristön kokonaisentropian muutos seuraavissa prosesseissa. (a) 400 g painava kuparikappale ($C = 150 \text{ J/K}$), jonka lämpötila on $100 \text{ }^\circ\text{C}$, asetetaan järveen, jonka veden lämpötila on $10 \text{ }^\circ\text{C}$. (b) Sama kuparikappale, jonka lämpötila on nyt $10 \text{ }^\circ\text{C}$, pudotetaan samaan järveen 100 m:n korkeudelta (ilman vastusta ei tarvitse ottaa huomioon).
3. Magneettikentässä $\mathbf{B}$ olevan N :n riippumattoman magneettisen dipolin (spin- $\frac{1}{2}$ -dipoleita, dipolimometti kaikilla sama eli μ) muodostaman järjestelmän sellaisen tilan statistinen paino, jossa n dipolia on kentän suunnassa, on

$$\Omega(n) = \frac{N!}{n!(N-n)!}.$$

Järjestelmän energia on tällöin $E(n) = -n\mu B + (N-n)\mu B$. Jos tämä on järjestelmän tasapainotila, niin mikä on sen lämpötila?

4. Järjestelmällä on neljä degeneroitumatonta energiatilaa. Niiden energiat ovat $E_1 = 0, E_2 = \varepsilon, E_3 = 2\varepsilon$ ja $E_4 = 3\varepsilon$. Näiden tilojen degeneraatiot ovat $g(E_1) = 1, g(E_2) = 3, g(E_3) = 3$ ja $g(E_4) = 1$. Laske järjestelmän keskimääräinen energia lämpötilassa $T = \varepsilon/k_B \ln 2$. Mikä on todennäköisyys tässä samassa lämpötilassa sille, että järjestelmä on energiatilassa E_1 ?
5. Mooli kaasua toteuttaa van der Waalsin tilanyhtälön

$$P = \frac{RT}{V-b} - \frac{a}{V^2}.$$

Laske kaasun isobaarinen lämpölaajenemiskerroin ja osoita, että kaasun sisäenergia E toteuttaa ehdon $(\partial E/\partial V)_T = a/V^2$. Jälkimmäisessä tapauksessa yksi Maxwellin relaatioista, $(\partial S/\partial V)_T = (\partial P/\partial T)_V$, on hödyllinen apuväline.

6. Lämpötilassa T_1 aluksi oleva kappale (1), jonka lämpökapasiteetti on $5C$, on yhdistetty lämpökoneella lämpötilassa $T_2 > T_1$ aluksi olevaan kappaleeseen (2), jonka lämpökapasiteetti on C . Mikä on suurin mahdollinen työ alku- ja lopputilan välillä, jonka lämpökone tässä tapauksessa voi tehdä, toisin sanoen siinä tapauksessa että prosessi on reversiibeli (entropia ei muutu: $dS_1 + dS_2 = 0$ ja $dS_j = dQ_j/T_j; j = 1, 2$)? Koska kappaleiden lämpökapasiteetit ovat äärellisiä, niiden lämpötilat muuttuvat ajan kuluessa siten, että ne lähestyvät yhteistä loppulämpötilaa T_f . Määrä T_f entropian säilymisen avulla.